TÓM LƯỢC VỀ CÂY ĐÀN BẦU VIỆT NAM

Đất nước nào, dân tộc nào cũng có tiếng nói riêng, ngôn ngữ riêng, tình cảm và tâm hồn riêng được biểu hiện thông qua một phương tiện nào đấy để phản ánh lên cái riêng độc đáo nhất, quý giá nhất của mình.

ĐÀN BẦU là một nhạc khí độc đáo của Việt Nam chỉ có một dây duy nhất, không

có phím, dùng cần đàn (vòi đàn) để tạo nên những cao độ trầm bổng trong âm nhạc.

Cây đàn này ngày xưa gọi là "dàn một dây", về sau mặt đàn đóng bằng gỗ ngô đồng, hoặc gỗ vông, thành đàn bằng gỗ trắc và để quả bầu vào cho đẹp, nên gọi là ĐÀN BẦU.

ĐÀN BẦU trước đây đã có sự chú ý của nhiều giới trong và ngoài nước. Mới đây đã có người phát hiện một sử liệu cho biết cây ĐÀN BẦU có thể đã xuất hiện ở Việt Nam từ hàng ngàn năm nay, chứ không phải mới có gần đây. Sang cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX đến nay, trong và ngoài nước đều có những cá nhân và tập thể nghiên cứu về cây ĐÀN BẦU dần dần được kế thừa phát triển lên tới mức cao, cả về hình dáng cũng như nội dung, kỹ thuật (LỜI PHÁT BIỂU CỦA GIÁO SƯ NHẠC SĨ TÔ VŨ, PHÓ VIỆN TRƯỞNG VIỆN NGHIÊN CỨU ÂM NHẠC VIỆT NAM TẠI HỘI NGHỊ TỌA ĐÀM NHẠC HỘI ĐÀN BẦU LẦN THỨ NHẤT NGÀY 8-3-1979 Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI).

ĐÀN BẦU là bạn thân tình của người lao động Việt Nam. Đêm khuya dưới ánh trăng thanh, bên lũy tre xanh hay trên bến đò, đường phố, góc chợ người lao động được thổ lộ tâm tình của mình qua tiếng đàn nỉ non, thánh thót nói lên tất cả nỗi lòng người dân nô lệ, người dân mất nước, và cũng từ cuộc đời trần tục ấy cây đàn một dây đã ngự chốn cung đình, cất cao tiếng xé ruột, xé lòng bọn vua chúa quan lại - đòi tự do, đòi cơm no, áo ấm.

Với cuộc đời thăng trầm của cây ĐÀN BẦU một dây. Cách mạng về đã đem lại tự do cho tiếng đàn cất cánh bay cao.

Cây đàn dân giạn ấy năm 1955 được nhạc sĩ giảng viên LÊ YÊN, TÔ VŨ - Hiệu trưởng TẠ PHƯỚC TRƯỜNG ÂM NHẠC VIỆT NAM lúc bấy giờ đề xướng đưa vào chương trình giảng dạy đào tạo chính quy của trường, người giảng viên ĐÀN BẦU đầu tiênlà cụ VŨ TUẤN ĐỨC và học trò của cụ là giảng viên NGUYỄN BÁ SÁCH đã đào tạo ra hàng loạt nghệ sĩ ĐÀN BẦU tài giỏi cho đất nước hôm nay. Những nghệ sĩ tài giỏi ấy không ngừng đóng góp công lao của mình vào việc kế thừa, phát triễn, cải tiến nâng cao cây đàn phù hợp với thời đại lịch sử của xã hội.

Những năm vào thập kỷ 60, Nghệ sĩ MẠNH THẮNG người đầu tiên đã cải tiến đưa phần khuếch đại âm thanh vào ĐÀN BẦU, tăng thêm cái hay và tinh túy trong cây đàn mà không ảnh hưởng gì đến bản chất truyền cảm của nó. Ông cũng là người sáng chế ra lối que gảy ngắn và là người đầu tiên đưa đàn bầu đi trình diễn quốc tế mang về giải thưởng cao quý cho Tổ quốc VIỆT NAM.

Nghệ sĩ ưu tú ĐỨC NHUẬN - người đầu tiên phát minh ra lối kỷ thuật đánh bồi âm trên bồi âm và vê (trémolo) trên một sợi dấy ĐÀN BẦU.

Đến nay lớp lớp nghệ sĩ ĐÀN BẦU trẻ cũng đang phơi phới vươn lên phát triển không ngừng.

Từ một nhạc cụ dân gian cấu trúc đơn sơ, với tính năng phong phú, đa dạng cây ĐÀN BẦU đã chiếm một vị trí đáng kể trong lĩnh vực nghệ thuật âm nhạc, đóng góp vào kho tàng nhạc truyền thống quý báu của Việt Nam.

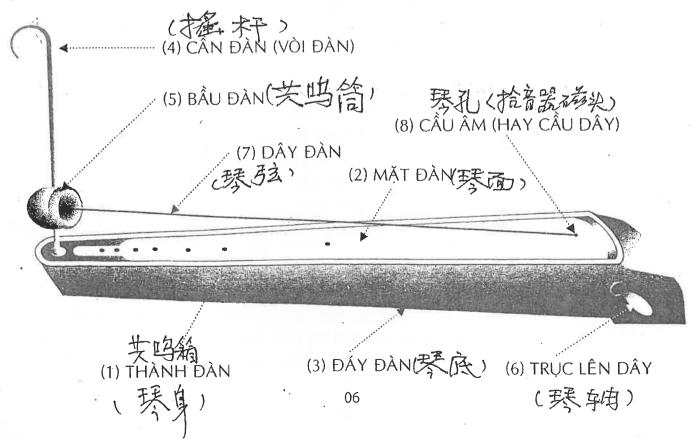

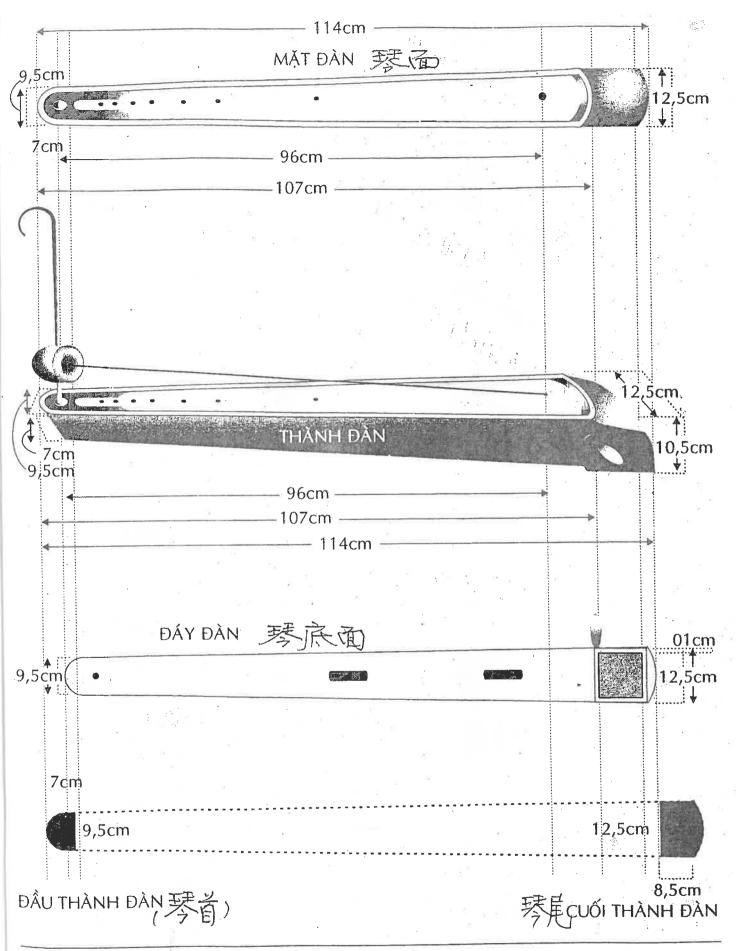
A CẤU TRÚC CỦA CÂY ĐÀN

Cây ĐÀN BẦU gồm có thân đàn theo hình khối chữ nhật dài, được ghép bởi hai thành đàn, mặt đàn và đáy đàn để tạo nên một khoảng rỗng còn gơi là thùng đàn hay thùng nuôi âm.

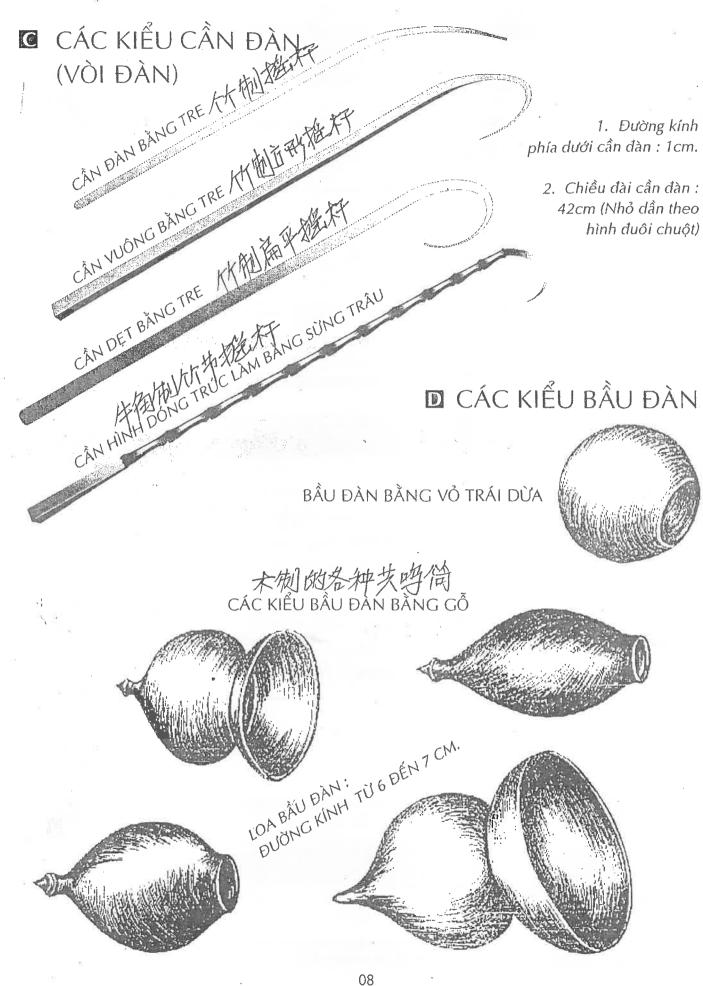
- 1. Thành đàn.(琴埃鸣翰) 5. Bầu đàn.(朱均筒)
  2. Mạt đàn. (琴色) 6. Trục đàn. 寒华的
  3. Đáy đàn. 寒凉 7. Dây đàn.(秀花)
  4. Cần đàn bầu.. 播杯 8. Cầu âm (cầu dây) 聚孔(拾稿器花头)

B THÀNH PHẦN CẤU TRÚC ĐÀN BẦU

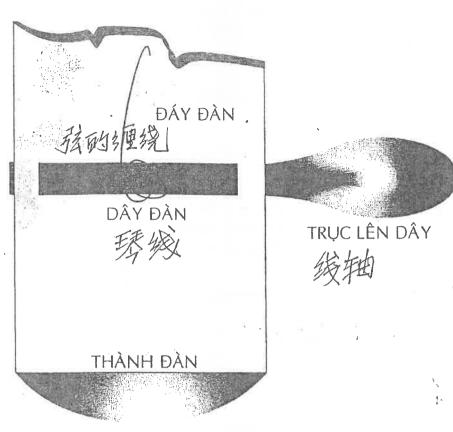

CHÚ THÍCH: Những số đo trên chỉ là số đo tương đối.

TRỤC LÊN DÂY

CÁC KIỂU QUE GẢY 卷种排棒

Que gẩy làm bằng nhiều chất liệu khác nhau... (Lông con nhím, tre, nứa, gỗ, sừng) nhưng làm bằng cây giang là tốt nhất, gẩy tiếng đàn kêu đẹp nhất.

TO BẢN 大り QUE NGẮN DẠT

NHỞ BẢN

Y DÀI DET

Dài khoảng từ 13cm đến 14cm.

QUE TRÒN TO

(独弦琴的俊承技巧) NHỮNG KỸ THUẬT SỬ DỤNG ĐÀN BẦU

A TUTHÉ NGÔI ĐÀN(独戡琴的坐姿)

Cây đàn bầu của chúng ta từ xưa tới nay có rất nhiều kiểu ngồi gảy khác nhau, và bất kể một kiểu ngồi nào người gảy đàn cũng phải theo quy định là để cây đàn ngang trước mặt người đàn với cự ly không được xa và cũng không được sát vào người mà phải cho nó một khoảng cách tự nhiên, dáng ngồi không gò bó lên gân, khi ngồi đàn người gẩy đàn theo một quy định thống nhất là ngồi ở khoảng 1/3 cây đàn tính từ đầu đàn trở xuống, lưng thẳng, bụng không được gấp, hai vai không được so, lệch, các cơ trong thân thể được thả lỏng để tạo nên một tư thế tự nhiên trong khi ngồi đàn.

(软型坐姿 > ● KIỂU NGÔI CHỐNG GỐI HAI THẾ NGÔI:

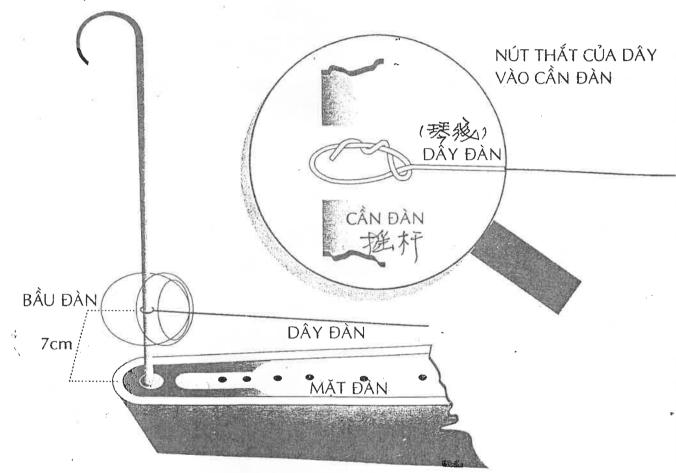

B CÁCH MẮC DÂY VÀ LẤY DÂY ĐÀN

Dây đàn ngày nay dùng bằng dây kim loại sắt hoặc inox dài hơn so với thân đàn từ 10 đến 20 cm, đường kính của dây từ 03 đến 03,5 hay 04 milidem.

(残的缠绕) © CÁCH MÁC DÂY

Dây đàn được mắc vào cần đàn (vòi đàn) ở phía trong lòng của bầu đàn với độ cao là trên dưới 07cm tính từ mặt đàn trở lên đến chỗ mắc dây rồi kéo thẳng tới cầu âm hay cầu dây (con ngựa), xuyên qua mặt đàn xuống trục lên dây đàn tạo nên một đường thẳng chéo với mặt đàn.

CÁCH LẤY ĐÂY

ĐÀN BẦU chỉ có một dây nên việc lấy dây rất đơn giản chứ không phức tạp như những nhạc cụ nhiều dây khác.

Nếu lấy dây DO 1 là dây buông ở điểm CHAM GẨY thứ nhất thì chúng ta sẽ có c điểm CHAM GẨY trên dây mang tên cao độ như sau :

DO SOL DO MI SOL SID DO I II III IV V VI VII (ĐIỂM "CHẠM GẨY" được ghi bằng chữ số LA MÃ).

KỸ THUẬT TAY PHẢI (TAY GẨY)

A CÁCH CẦM VÀ CÔNG DỤNG CỦA QUE GẦY

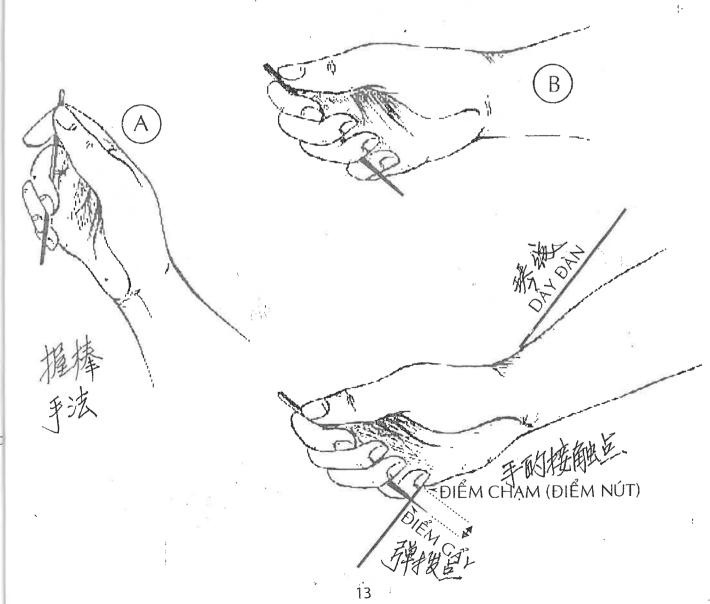
Tay phải là tay cầm que để tạo ra tiếng kêu của dây đàn, que gẩy còn gọi là "vật kích âm". Dùng lực bật của tay gẩy mạnh, gẩy mạnh vừa, gẩy nhẹ, hoặc gẩy thật nhẹ.

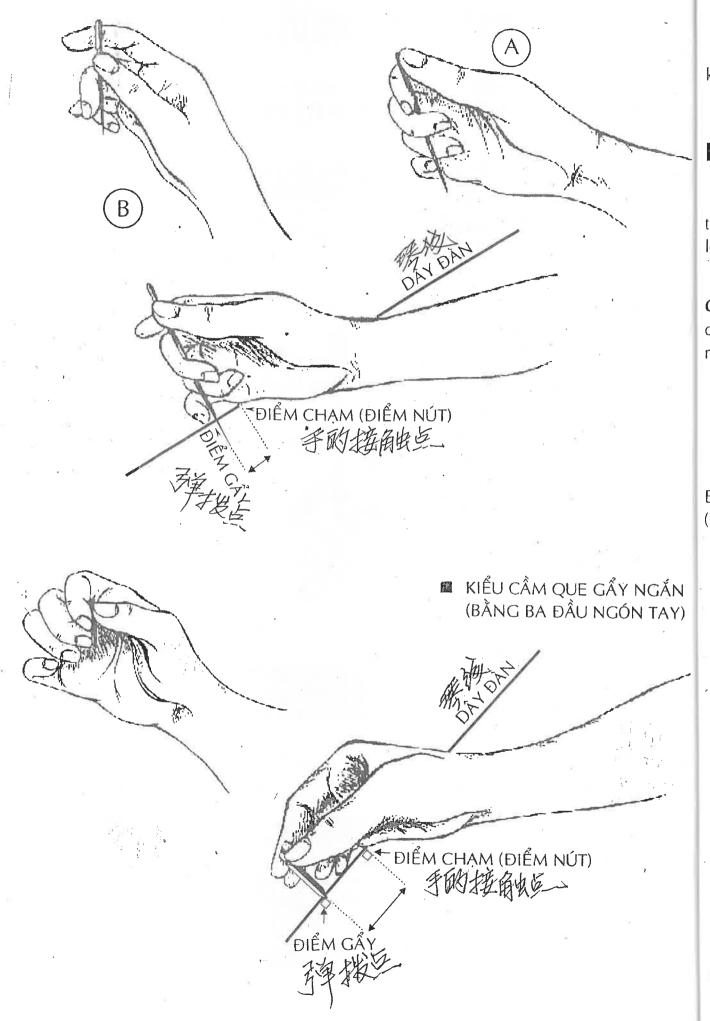
Có 2 kiểu cầm que gẩy:

- Kiểu cầm que gẩy dài.
- Kiểu cầm que gẩy ngắn.

KIỂU CẦM QUE GẨY DÀI

Que gẫy dài được đặt trong lòng các ngón tay, phần cuối que gẩy kẹp vào khe hai ngón út và áp út, hay khe ngón giữa và áp út. (Xem hình vẽ)

ĐẶC ĐIỂM :

Khi gẩy ta chỉ nên sử dụng cử động mềm mại từ cổ tay trở ra đến các ngón tay, khi vê (trémolo) cũng như vậy thậm chí cần tân dung sư mềm mai hơn thế nữa.

如果我们将独弦琴的弹拨点与其它朱器弹拨点进行比较,我们将会发现小独弦琴 Néu ta dem so sánh diểm gẩy của ĐÀN BÂU với diểm gẩy của các nhạc khí khác ta sẽ thấy: ĐÀN BẦU có nhiều điểm gẩy hơn, mỗi điểm gẩy là một cao độ BỒI ÂM vang lên chuẩn xác. Còn các nhạc khí khác chỉ có một điểm gẩy ở phần gần cầu dây mà thôi. 有要的弹步点。為一个弹步点,都有一个准确的没有的奇点,而某些乐器只有强孔附近有 Khi gẩy ĐÀN BÂU ta cần phải kết hợp đồng thời hai nguyên lý là "CHẠM TRƯỚC" GẨY SAU". Có như vậy mới tạo ra được âm thanh đặc biệt SON HARMONIC (bồi âm) của cây đàn. Que gẩy bật hất lên khỏi dây đàn, đồng thời phần cham tay yào dây cũng được nâng lên khởi dây sau khi gẩy que.一个多学搜与罢了。而且发生的声音并不没音的音波 当弹琴时,我们需要同时结合的两个原理."先切后弹"很重要,不且必须

1. GẨY CỦA QUE VÀO DÂY ĐÀN(用抛捧多数数琴弦)

● GÂY LÀ GÌ?《什么是。季拨?)

Gẩy là que gẩy tác động vào dây đàn để tạo ra một tiếng kêu bồi âm của dây. DÀN BẦU có nhiều điểm gẩy đồng thời kèm theo sau mỗi điểm gẩy là một điểm CHẠM tay (hay còn gọi là ĐIỂM NÚT trên dấy) 3单拔起指·桃棒作用于琴兹之上,但是发出声响。

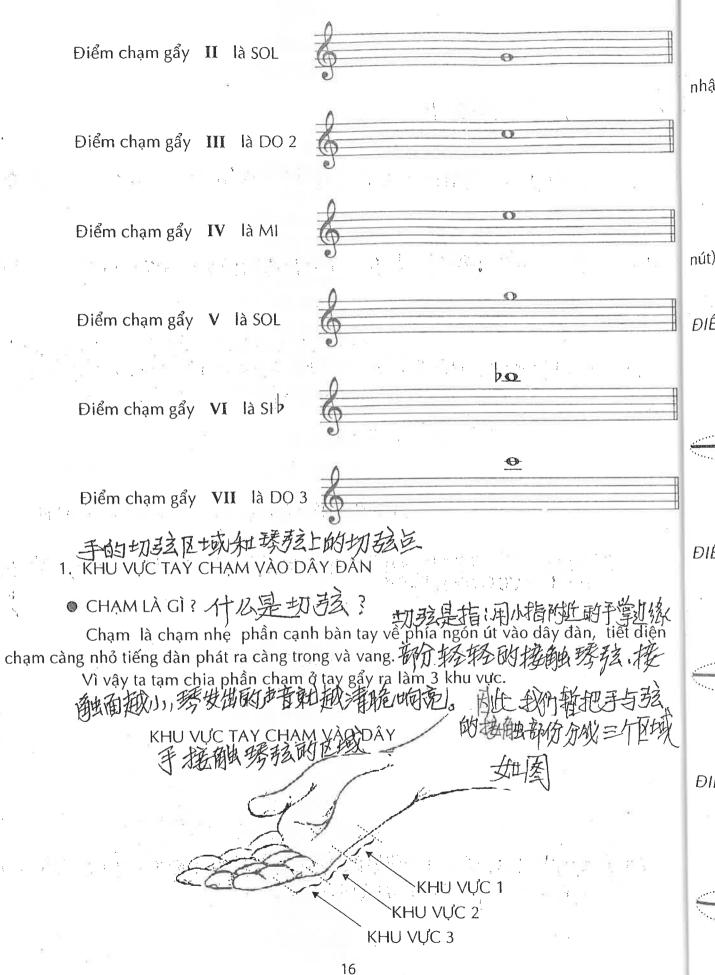
Mỗi diểm chạm gẩy được ghi ký hiệu bằng chữ số LA MÃ theo thứ tự từ I đến VII. 很多的弹拨点在它的后面附带着一个划弦点。每个切弦点都是由罗马基本安了到VIII现序来核记了

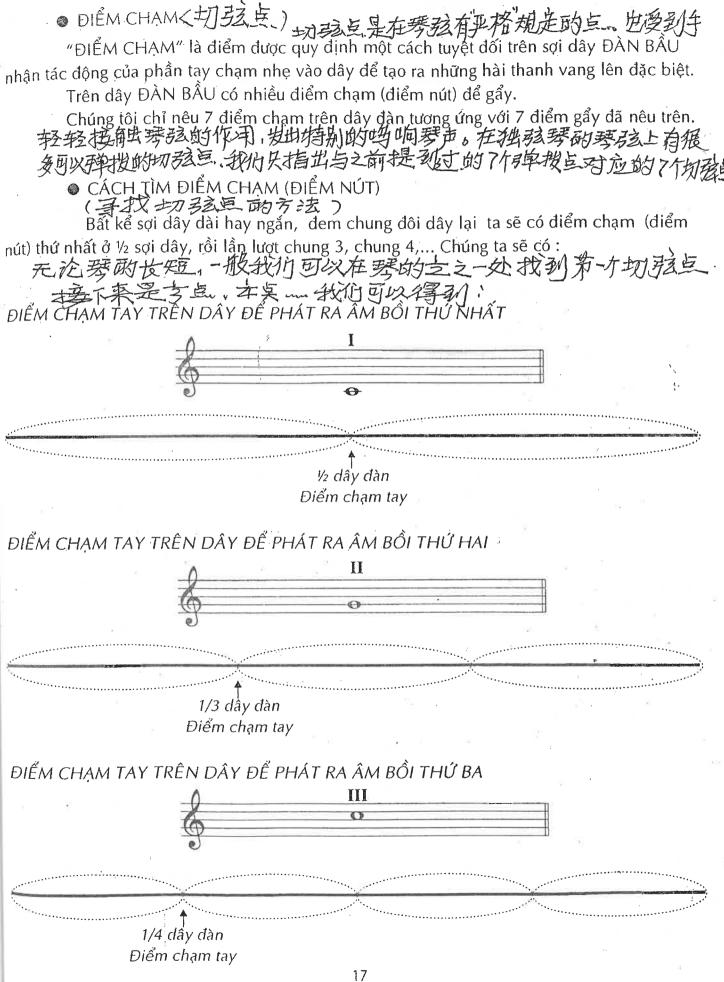
CÁC ĐIỂM CHẠM GẦY TRÊN DÂY ĐÀN:

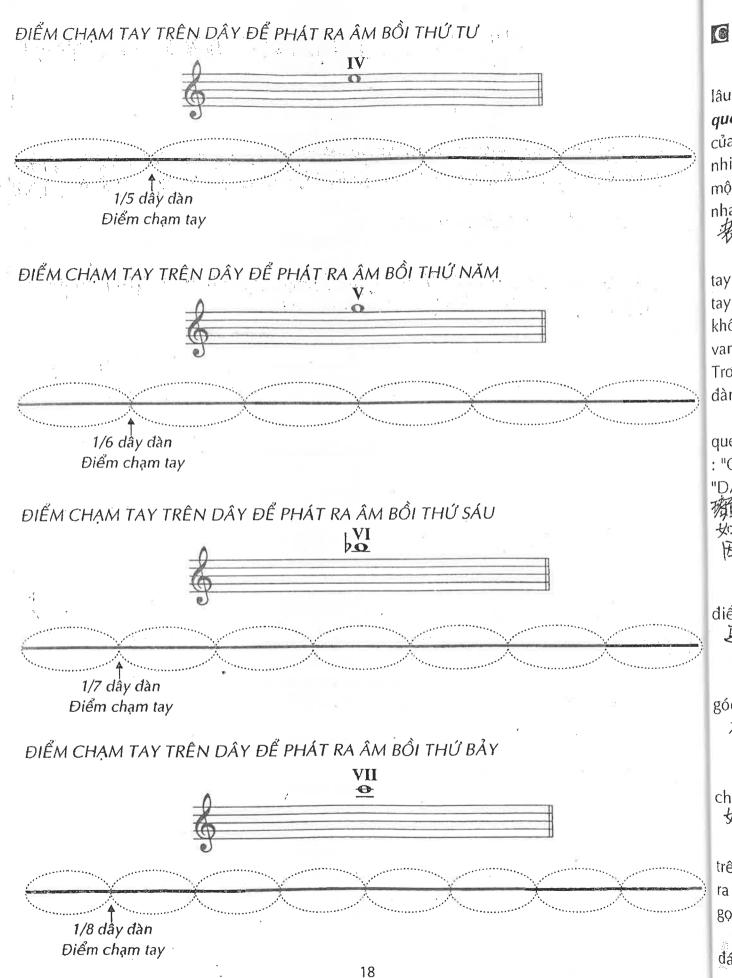
Điểm chạm gẩy 1 ghi số: I Điểm chạm gẩy 2 ghi số: II Điểm chạm gẩy 3 ghị số: II Điểm chạm gẩy 4 ghi số: IV Điểm chạm gẩy 5 ghi số: V Diểm chạm gẩy 6 ghi số : VI. Diểm cham gẩy 7 ghi số: VII

Nếu ta lấy điểm chạm gẩy thứ nhất (I) là điểm gẩy phát ra ÂM BồI thấp nhất của dàn là nốt DO 1 ta sẽ có những quãng cách của mỗi diểm gẩy có cao độ như sau: 如果我们将1(1)作为琴发出最低没音的产学拨点:即音符DO1.那以我们

可以间接地得到音高的切弦点。如下: Diểm chạm gẩy I là DO

在这一部份我们将规定在琴上标记碑按证值的法 (利秦独超琴的技工与)在以前度国标记弹按位置通常的方法是在琴面 CACH GÂY ĐẠN BÂU 上标记继捧在绣毯上的弹拨点。避过研究制 在绿面上标记继捧在绣毯上的弹拨点。避过研究制 在绿面上标记继捧在绣毯上的弹拨点。通过研究制

Trong cuốn sách này ta nên thống nhất lối đánh dấu ĐIỂM CHẠM (DIỂM NÚT) của tay trên dây vào mặt dàn . Đánh dấu ĐIỂM CHẠM bất kể kiểu cầm que nào (dài hay ngắn), cỡ tay nào (lớn hay nhỏ), nếu ta chạm không đúng ĐIỂM CHẠM (NÚT) quy định trên dây, gẩy không bao giờ kêu, vì ĐIỂM CHẠM là điểm tuyệt đối. ĐIỂM NÚT của sóng đứng tạo ra âm bồi vang lên trên dây đàn và đây cũng là ĐẶC TÍNH CỦA ĐÀN BẦU (đàn một dây) VIỆT NAM. Trong cuốn sách này chúng tôi quy định lại cách đánh dấu ở điểm CHẠM GẨY trên dây vào mặt đàn để thống nhất phương pháp gẩy cho mỗi anh chị em học ĐÀN BẦU một cách khoa học hợn.

Phần cạnh dưới của bản tay cầm que ngay phía ngón ư chạm nhệ vào dây đúng điểm chạm (điểm nút) quy định trên dây đàn rồi đầu que gẩy đặt vào dây. 光切: 持排棒的子的从指 过级部分经验的接触于转移义规定的初致点。然后将都棒放在移移上。B. GÂY SAU 后弹: 手持排棒型设施棒里直于琴弦、设施棒等效 成自鱼

Tay cầm que sao cho que gẩy phải là một đường thẳng xuống dây để tạo nên một góc vuông trên dây của que. 土路棒尖的一头接触螺丝、但是不能性排降棒件得太下。 料本作棒车车割着弹奏者心的方向地。扩发光光切弦部位转移的切于琴弦上,同时在环中拨时

* Một đầu nhọn của que được chạm vào dây nhưng không quá sâu. 海易好的

* Bắt đầu que gẩy được bật hất lên theo hướng vào lòng người ngồi dàn và phần tay chạm nhẹ vào dây dàn đồng thời nâng lên sau khi gẩy hất ra khỏi dây.女此尖似的音声出绝的的陪如果没有很确的的可述的现代。我们是单位的特象是基音,就是其它琴程果的声音一样

Như vậy, ta sẽ có một âm thanh phát ra tuyệt vời. Nếu không làm đúng quy cách trên, ta gẩy dây đàn vang lên sẽ là một âm của dây buông (âm thực) như những âm thanh phát ra ở cây đàn khác mà thôi. Gẩy sao cho âm phát ra phải là ÂM Bồi (son harmonic) như vậy mới gọi là tiếng ĐÀN BẦU (đàn một dây) của VIỆT NAM 五字表出来的声程光度,才能叫到这样的影影。

TÓM LẠI: Điểm đánh dấu trên mặt dàn là điểm CHẠM (điểm nút). Ta gọi điểm đánh dấu ấy là điểm: "CHẠM GẨY". 总的亲说: 在我面林记的三是切转三、拟作业

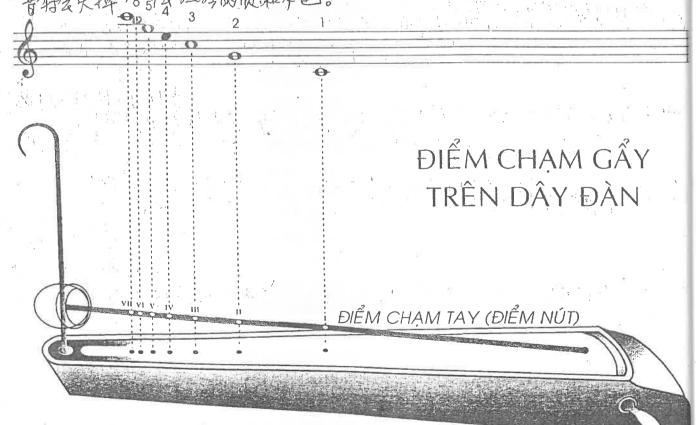
遍样的标记更叫"CHAMGAY"

Nếu tiếng phát ra bị rè, hoặc còn bị bí-tịt, có thể do chạm tay vào diểm CHAM (nút) chưa đúng hoặc gẩy chưa đúng quy cách như trên đã chỉ dẫn.

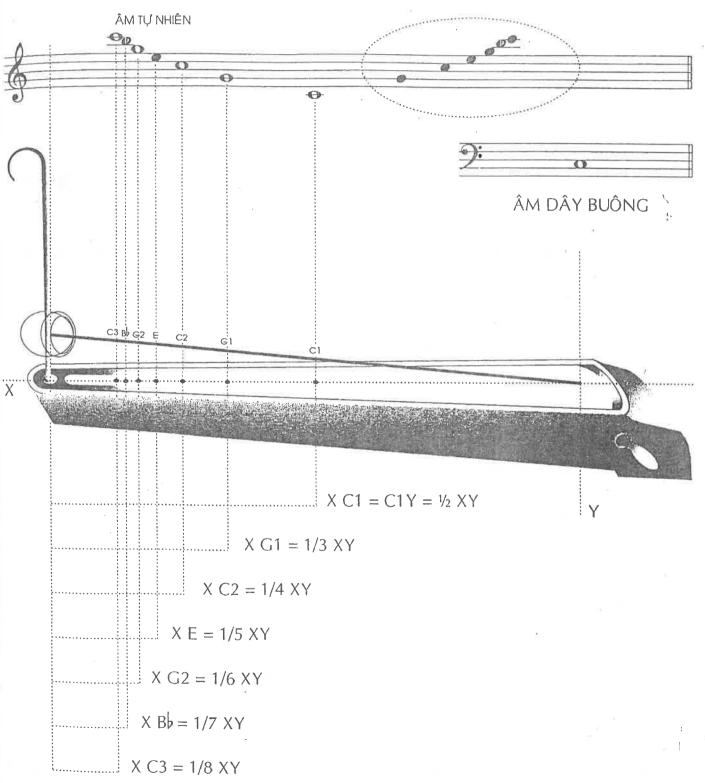
上ÚUÝ: Khí ta có dụng ý, muốn tạo nên những âm sắc huyền ảo đặc biệt thì sẽ

sử dụng như:

- Lấy ngón tay bật vào dây đàn. 用持行弹拨弦琴、い
- Lấy que gẩy gỗ lên dây. 利排棒高级出琴镜、小2)

脚準SO ĐÔ TỔNG QUÁT TỶ LỆ KHOẢNG CÁCH CÁC ĐIỂM CHẠM GẨY TRÊN DÂY ĐÀN 切核总在矮孩上的大瞬圈、鲜蛇、没套、基套、

SƠ LƯỢC NHẠC LÝ

A ÂM NHẠC

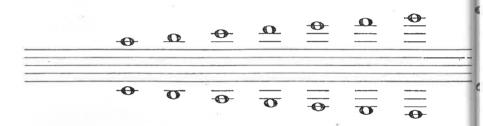
Âm nhạc là môn nghệ thuật cấu tạo bởi các âm thanh để phản ánh tình cảm con người.

B KHUÔNG NHẠC

Khuông nhạc là 5 đường kẻ song song đều nhau để ghi các nốt nhạc. Mỗi khuông nhạc cọ đường kẻ và 4 khe.

Những nốt nhạcTRẨM - BỖNG phải thêm vào đường kẻ phụ ngắn dưới hoặc trên khuông nhạc.

C KHÓA NHẠC

Khóa nhạc là dấu đặt ở đầu khuông nhạc, nhờ đó ta mới nhận định được tê các nốt nhạc.

Quy định khóa SOL nằm ở đường kẻ thứ 2. Tên nốt nhạc nằm trên đường kẻ thứ 2 là nốt SOL. Theo thứ tự các tên nốt (cao độ) đi lên và đi xuống ta sẽ có hệ thống hàng âm như sau :

